

Η αναγκαία στροφή
στην εκπαίδευση
Των **ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ**
και **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η αναγκαία στροφή στην εκπαίδευση

Των **ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ** και **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ***

Με τη λήξη του τρίτου μνημονίου αρχίζει μια πολύ κρίσιμη περίοδος για τη χώρα. Αν δεν δημιουργηθούν ουσιαστικές συνθήκες για ανάπτυξη, δεν θα επικρατήσει απλώς μόνιμη στασιμότητα, αλλά η κρίση θα επανέλθει με σφοδρότητα. Βραχυχρόνια, οι αναπτυξιακές προοπτικές εξαρτώνται από την αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής και τη δυνατότητα προσέλκυσης επενδύσεων.

Στο βάθος όμως του προβλήματος και μεσοπρόθεσμα, θα εξαρτηθούν από τις εξελίξεις στη δομή της παραγωγής και τη λειτουργία θεσμών, με επίκεντρο τη δημόσια διοίκηση, το σύστημα δικαιοσύνης και την εκπαίδευση.

Ειδικότερα στον τομέα της εκπαίδευσης, η κατάσταση είναι ακραία ανησυχητική. Πρόσφατη μελέτη του IOBE αναλύει τη βαθιά ρήξη που προκάλεσε η κρίση στην ήδη προβληματική σχέση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας.

Στις παλαιότερες ανισορροπίες, που διογκώθηκαν, έχουν προστεθεί νέες. Ενώ οι απόφοιτοι λυκείου συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μετάβαση στην απασχόληση, έχουν διογκωθεί εκθετικά οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης. Οι άνεργοι πτυχιούχοι μεταξύ 2008-2017 σχεδόν τριπλασιάστηκαν (από 94.000 σε 260.000), ενώ οι άνεργοι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης υπερδιπλασιάστηκαν (από 165.000 σε 395.000).

Η εξέλιξη δεν αποτελεί έκπληξη εφόσον, μεταξύ 2001-2017, οι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης στον πληθυσμό διπλασιάστηκαν (από 1,1 εκατ. σε 2,1 εκατ.). Η τάση αύξησης της ανεργίας πτυχιούχων και η φυγή στο εξωτερικό είχαν ξεκινήσει πριν από την έναρξη της κρίσης.

Πριν από την κρίση, η πρόσβαση σε δημόσιο δανεισμό, αλλά και σε ευρωπαϊκούς πόρους, επέτρεψε στο κράτος να επιμερίσει προσωρινή ευημερία σε ομάδες που επέλεγε,

Με τη λήξη του τρίτου μνημονίου αρχίζει μια πολύ κρίσιμη περίοδος για τη χώρα.

αυξάνοντας τον αριθμό των δημοσίων υπαλλήλων και τις αποδοχές τους, τις συντάξεις, τα προνόμια ειδικών ομάδων και προμηθευτών του.

Στο πλαίσιο αυτό, αυξήθηκαν πολύ οι δαπάνες για την εκπαίδευση, και διευρύνθηκε η πρόσβαση σε όλες τις βαθμίδες της. Αν και η δομή του συστήματος υστερούσε, το πρόβλημα καλύπτονταν μέσα στη μεγέθυνση της οικονομίας. Οι απόφοιτοι της πανεπιστημιακής εκπαί-

δευσης, άλλωστε, κατευθύνονταν κατά προτεραιότητα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή επαγγέλματα και δραστηριότητες με εξάρτηση από κρατικές ρυθμίσεις. Η διασύνδεση της εκπαίδευσης με τις επιχειρήσεις ήταν ιδιαίτερα ασθενής.

Όταν το παραγωγικό υπόδειγμα κατέρρευσε, μειώθηκε η χρηματοδότηση και στην εκπαίδευση. Αλλά δεν υπήρξε εκσυγχρονισμός στη δομή, ούτε αλλαγή προσανατολισμού

– στον βαθμό που αυτό επιχειρήθηκε, απέτυχε λόγω αντίστασης.

Οι αναγκαίες τομές έμειναν ουσιαστικά εκτός των προγραμμάτων προσαρμογής. Αλλωστε είναι τέτοια η φύση τους που δεν μπορούν να εφαρμοσθούν με έξωθεν επιβολή, χωρίς πολιτική βούληση και κοινωνική στήριξη.

Η κατάσταση σήμερα είναι πλήρως αδιέξοδη. Η οικονομία δεν θα δημιουργεί θέσεις εργασίας κατάλληλες για τους αποφοίτους του σημερινού συστήματος. Αντίθετα, για ένα νέο παραγωγικό υπόδειγμα, με κέντρο εξωστρέφης και καινοτόμα επιχειρηματικότητα, θα λείπουν στελέχη, επιστήμονες και εργαζόμενοι με κατάλληλη εκπαίδευση. Την ώρα που ο ιδιωτικός τομέας αναπτύσσεται, έστω και δειλά, απορροφώντας περισσότερο αποφοίτους της τεχνολογικής εκπαίδευσης και της ανώτατης με πραγματική όμως εξειδίκευση αιχμής, το εκπαιδευτικό σύστημα είναι προσανατολισμένο στο χθες.

Η απαραίτητη προσαρμογή συνδέεται με δύο επιμέρους προκλήσεις: τη δημιουργία συστήματος αυτόνομων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, με ευέλικτη οργάνωση και αποτελεσματική διοίκηση· και την οικοδόμηση ενός αποκεντρωμένου συστήματος μέσης εκπαίδευσης. Αυτό απαιτεί ριζική αλλαγή της διακυβέρνησης στην εκπαίδευση, αλλαγή του τρόπου χρηματοδότησης, του τρόπου διοίκησης και αξιολόγησης. Απαιτείται βούληση και σχέδιο. Αν, όμως, οι αλλαγές δεν γίνουν, η ελληνική πολιτεία, απλώς θα παράγει νέες γενιές δεκάδων εκατοντάδων πτυχιούχων χωρίς αντίκρισμα, διαιώνιζοντας την κρίση πέρα από τη σημερινή νέα γενιά και στις αυριανές.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και ο κ. Αποστόλης Δημητρόπουλος είναι δρ Εκπαιδευτικής Πολιτικής LSE, επιστημονικός συνεργάτης του IOBE.